

FUGLALÍF Í DYRHÓLAEY

MINNISBLAÐ

VERKNÚMER: 09300-001
VERKHLUTI: 009
HÖFUNDUR: Arnór Þórir Sigfússon
DREIFING: Umhverfisstofnun

DAGS.: 2017-05-02
NR.: 0016

Málefni: Skoðun á fuglalífi í Dyrhólaey

Þann 26. apríl 2017 var farin vettvangsferð í Dyrhólaey að beiðni Umhverfisstofnunar. Tilgangur ferðarinnar var að gera forkönnun vegna auglýsingar um aðgengi almennings að eyinni frá 1. maí til 25. júní, en samkvæmt auglýsingu um friðlýsingu Dyrhólaeyjar frá 1978 þá getur Umhverfisstofnun (UST) takmarkað ferðir um eyna á því tímabili. Með í för, auk undirritaðs, var Hákon Ásgeirsson, sérfræðingur hjá UST sem er yfir landvörslu á Suðurlandi.

Líkt og hefðbundið er í fyrstu ferð seint í apríl eða byrjun maí þá var byrjað á að aka upp á Háey. Farið var að vitanum og gengið þaðan með brúnum niður á Lágey og svipast um eftir fuglum á landi og á sjó undir björgunum. Síðan var gengin norðurströnd Lágeyjar og fuglar innan við ósinn taldir. Veður var sæmilegt og var vindur að austan um 10 m/s og skýjað og stöku skúrir.

Lítið sást af fuglum uppá eyinni. Tveir hrossagaukar, tvö tjaldspör og stakur tjaldur. Stelkar, heiðlóur og tjaldar sáust á leirunni norðan við eyna og á lóninu vestan við hana. Rjúpnar sást á Lágey og hrafnar voru á flugi um eyna. Stokkendur voru á lóni vestan við eyna og álfapar. Lítið var af fuglum á ósnum, 27 jaðrakannar í hóp og tveir kjóar auk hettumáfa. Aðeins voru tveir æðarblikar á ósnum sem er með minnsta móti á þessum tíma árs og engar dugg- eða skúfendur né toppendur eins og oft.

Í björgunum sátu ritur og fýlar í hreiðurstæðum en ekkert sat uppi af svartfugli, hvorki í Dyrhólaey né í dröngunum þar suðuraf. Tveir lundar sáust fljúga úr brekkum vestan við vitann og þar var eitthvað rót við holur. Lítið sást af svartfuglum á sjó, aðeins litlir hópar af álku austur af Þjófaurð. Silfur máfar, sílamáfar og svartbakar, sáust einnig á og við eyna. Í Þjófaurð voru sex silfur máfaspör en ekkert þeirra virtist vera lagst á egg. Þjargdúfur undir björgunum voru 10, fjórar í urð undir vitanum og sex í Þjófaurð.

Engir æðarfuglar voru sestir upp ofan á eyinni né undir klettum norðan við eyna. Ekki sáust heldur æðarfuglar sitja uppi undir klettum vestan á eyinni þar sem sett hafa verið upp flögg. Meira var af æðarfugli á sjó við eyna nú en 2015 (Mynd 1.) og meira en talið hefur verið áður. Líkt og sagt var í fyrri minnisblöðum Verkís til UST frá sambærilegum tíma þá er ekki hægt að fullyrða neitt um hvernig varp muni verða í sumar út frá talningum á þessum tíma. Fjöldinn við eyna nú gefur þó fyrirheit um að varp gæti orðið meira en undanfarin ár. Nokkuð var af svokölluðum veturliðum í hópum æðarfugla á sjó, en það eru veturgamlir æðarblikar og bendir það og fjöldi æðarfugla við eyna að varp hafi tekist vel árið 2016. Í bréfi Evu Daggar Þorsteinsdóttur, umsjónarmanns æðarvarps í Dyrhólaey til Umhverfisstofnunar, dagsett 11. apríl 2017, segir að um 160 æðarhreiður hafi verið í eyinni og tíðarfar gott sem hefði átt að stuðla að góðum varpárangri.

Líkt og gerð hefur verið grein fyrir í minnisblöðum Verkís til UST 2009 til 2016 hefur varp sumra tegunda verið lítið miðað við könnun sem gerð var af NÍ 1999¹, sérstaklega hvað varðar æðarfugl, kríu og sílamáf. Í könnun sem gerð var á varpi fugla sumarið 2012 af Náttúrustofu Suðurlands² fundust 253 æðarhreiður og talið að þau hafi verið eitthvað fleiri. Svo virðist sem einhver fjölgun hafi orðið á æðarfuglum frá árunum 2009-2011 en svo sáust í talningum landvarða í eyinni 2013³ aðeins um 120 hreiður og 2014 var æðarvarp það árið einungis og um 130 hreiður (Eva

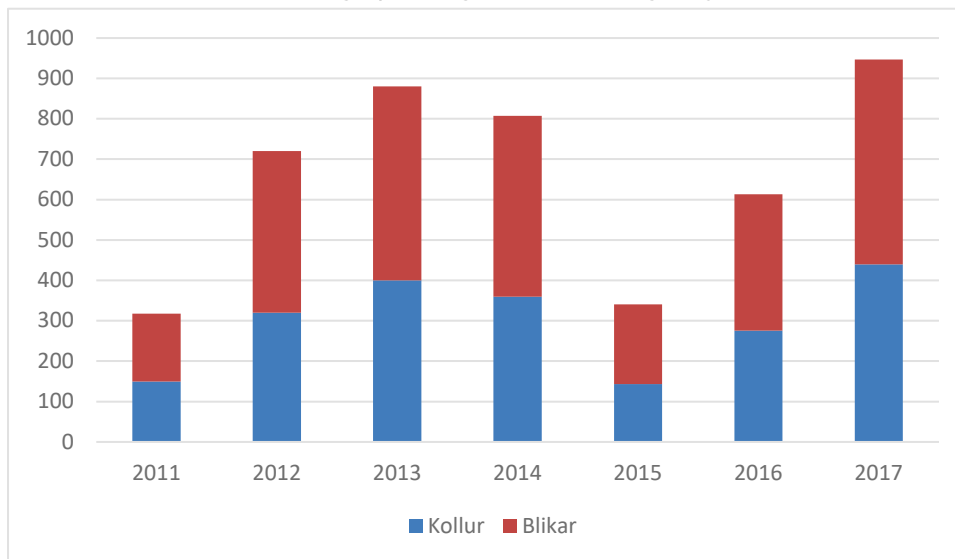
¹ María Harðardóttir og Einar Ólafur Þorleifsson 2000. *Fuglalíf í Dyrhólaey*. Unnið fyrir Náttúruvernd ríkisins. 23 s. Skýrslur Náttúrufræðistofnunar Íslands, NI-00003.

² Erpur Snær Hansen og Ingvar Atli Sigurðsson 2012. *Úttekt á fuglalífi í Dyrhólaey 2012*. Unnið fyrir Umhverfisstofnun.

³ Birgir Örn Sigurðsson og Eva Dögg Þorsteinsdóttir 2013 óbirt skýrsla um landvörslu í Dyrhólaey 2013

Þorsteinsdóttir, munnlegar upplýsingar) svo þessi fjölgun hafði gengið til baka. Árið 2016 er fjöldi hreiðra kominn í um 160 og spurning hvort aukning á sjó í vor muni skila auknum fjölda hreiðra.

Mynd 1. Fjöldi æðarfugla á sjó umhverfis Dyrhólaey í lok apríl.

Frá því að Verkís byrjaði að koma að könnun á fuglalífi í Dyrhólaey 2009 hefur miklu verið áorkað varðandi alla umgjörð á eyinni og enn hefur verið bætt úr afmörkun göngustíga frá síðasta ári. Þá hefur landvarsla verið í eyinni undanfarin fimm ár. Þetta allt er til þess fallið að stuðla að betri umgengni og stýringu umferðar ferðamanna um eyna sem ætti að geta orðið fuglalífi til framdráttar.

Eins og áður hefur komið fram í fyrri minnisblöðum frá Verkís, í skýrslu Náttúrustofu Suðurlands² og landvörsluskýrslu frá 2013³ er þéttasta æðarvarpið undir norður hlið Lágeyjar. Einnig var nokkuð varp uppi á Lágeynni m.a. við tjörn og læk sem eru nálægt veginum upp í Háey og þar austur og suður af þó það virðist hafa minnkað og árið 2015 fannst aðeins eitt æðarhreiður uppi á Lágey í athugun Verkís 10. júní 2015. Í Háey er alltaf lítið sem ekkert æðarvarp. Umferð um Háey hefur því lítil áhrif á æðarvarp og væri það þá helst umferð ökutækja á leið á Háey framhjá tjörninni sem gæti haft truflandi áhrif á æðarfugl. Ef sú umferð heldur áfram óhikað framhjá tjörninni þá veldur hún lítilli truflun og varpfuglar venjast henni að líkindum fljótt. Meiri líkur eru á truflun frá göngufólki og æskilegt er að reyna að hindra að bílar stoppi við tjörnina. Að framansögðu ætti það ekki að hafa teljandi áhrif á varp æðarfugls í Dyrhólaey þó umferð verði leyfð í Háey eftir 1. maí.

Umferð um Lágey er líklegri til að valda truflun í æðarvarpi. Varp uppi á eyinni hefur þó verið lítið síðustu ár ef frá er talið svæðið umhverfis tjörnina og þar suður og austur af fyrir 2015. Umferð bíla á leið að bílastæðinu austast í Lágey ætti ekki að hafa mikil áhrif á æðarvarp, engin á þéttasta varpið undir klettunum norðan né teljandi á varp við tjörnina. Í námunda við bílastæðið á Lágey, í klapparholtum og móanum var strjált varp sem nú virðist horfið. Áfram ætti að reyna að takmarka umferð ferðamanna sem mest við helstu gönguleiðir á svæðinu líkt og gert er með köðlum og skiltum nú. Ef vel tekst til með stýringu ferðamanna um Lágey ætti áhrif þeirra á fuglalíf eyjunnar og æðarvarp að verða takmarkað. Vel þarf að fylgjast með að ekki sé um lausagöngu hunda að ræða á svæðinu.

Refir hafa undanfarin ár verið á ferð í eyinni á og fyrir varptíma æðarfugls og voru t.d. felldir refir þar árin 2011 og 2013 eins og getið hefur verið í fyrri minnisblöðum Verkís. Samkvæmt minnisblaði frá Evu Þorsteinsdóttur dagsettu 4. maí 2014, voru tveir refir í eyinni í maí það ár og samkvæmt munnlegum upplýsingum frá Evu var skotið á ref sem sást í eyinni í lok apríl 2015 en hann náðist ekki. Samkvæmt framangreindu minnisblaði frá EP þá var æðarvarp í Dyrhólaey mun meira árið 2012 (246 hreiður) þegar ekki var getið um ref en var árin 2011 (140 hreiður), 2013 (120 hreiður) og 2014 (130 hreiður) þegar refir sáust. Samkvæmt framangreindu bréfi Evu Daggar Þorsteinsdóttur, dagsett 11. apríl 2017, var refur skotin í Dyrhólaey 23. apríl 2016 og einn í Geitafjalli daginn eftir. Eins og í fyrri minnisblöðum þá er hvatt til að refa sé leitað vel fyrir varp og lögð áhersla á að verja eyna fyrir ágangi refa ef vilji er til að viðhalda þétu æðarvarpi og nytjum.

Áhrif sem refir hafa á æðravarþ er að auk þess að ræna hreiðrin þá valda þeir mikilli skelfingu hjá æðarkollum. Verði þær varar við refi á ferð getur það orðið til þess að þær hætti við varþ á svæðinu eða afræki hreiðrin ef þær eru orþnar. Áhrif af slíku geta orðið langvinn og kollurnar geta forðast að koma aftur næstu ár og fundið sér nýjar varþlendur. Það er vel þekkt að æðarfugl er frekar gæfur og venst umgengni manna og hnignun varþs undanfarin ár líklegri til að vera frekar af völdum umferðar refa en manna.

Ef vel tekst til með stýringu á umferð manna frá viðkvæmustu stöðum ætti fuglavarþ, þar með talið æðarvarþ, að geta þrífist vel í eygni þó ferðamenn fari þar um. Leggja þarf mikla áherslu á eyðingu refa og minka, hlúa vel að æðarvarþi þar sem það er þéttast fyrir og nýtur verndar. Næturlokun á varþtíma þegar ekki er landvörður í eygni er æskileg og ætti að stuðla að því að truflun haldist í lágmarki og mætti setja hana á strax í byrjun maí þegar landvörður tekur til starfa. Áfram ætti að halda á þeirri braut sem fylgt hefur verið undanfarin ár með auknum framkvæmdum við stíga, vegi og skilti sem munu geta leitt til aukinnar verndar í sátt við stýrða umferð manna um svæðið og bæta nýtingu til frambúðar.